

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2001 rd

Undervisningsministeriets utredning om utvecklingen inom lärarutbildningen

Till undervisningsministeriet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens kulturutskott begärde genom ett brev av den 27 mars 2000 utredning från undervisningsministeriet om utvecklingen inom lärarutbildningen. Med anledning av utredningen lämnar kulturutskottet detta utlåtande om frågan med stöd av 47 § 2 mom. grundlagen.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- undervisningsrådet Armi Mikkola, undervisningsministeriet
- överinspektör Aune Turpeinen, social- och hälsovårdsministeriet
- undervisningsrådet Ritva Jakku-Sihvonen, undervisningsrådet Olli Luukkainen och överdirektör Annette Liljeström, Utbildningsstyrelsen
- länsbildningsrådet Helena Alhosaari, länsstyrelsen i Lapplands län
- biträdande stadsdirektör Liisa Tommila, Esbo stad
- föreståndaren, professor Juhani Honka, Hämeen ammattikorkeakoulu / Ammatillinen opettajakorkeakoulu
- rektorn Juha Juurikkala och läraren Klaus Edvards, Ilolan koulu, Vanda

- prefekten, professor Jouni Välijärvi, Forskningsinstitutet för utbildning, Jyväskylän universitet
- specialklasslärare Seppo Karppinen, Kajantullin erityiskoulu, Uleåborg
- studiehandledare Anne Sivén, Kallaveden lukio, Kuopio
- studiehandledare Anu Turunen, Lyseonpuiston lukio, Rovaniemi
- enhetsföreståndare Aarno Meskanen, Oulun seudun ammattikorkeakoulu - datorenheten i Brahestad
- elevhandledare Pertti Kostamo, Putaan koulu, Torneå
- studiehandledare Jukka Vuorinen, Tampereen normaalikoulu
- utbildningspolitiska sekreteraren Marja-Leena Isomursu, Undervisningssektorns Fackorganisation
- bildningschef Anneli Kangasvieri och chefen för det svenska utbildningsväsendet Gustav Wikström, Finlands Kommunförbund
- professor Jarkko Hautamäki
- professor, dekanus Hannele Niemi
- professor, filosofie doktor Eero Ropo
- projektchef Leena Vainio.

UNDERVISNINGSMINISTERIETS UTREDNING

I sin utredning från den 31 mars 2000 behandlade undervisningsministeriet aktuella frågor inom lärarutbildningen. Bland viktiga frågor

märks programmet för en utbyggnad av lärarutbildningen 2001—2003, kompletteringsutbildning för lärarutbildningspersonal, en kunskaps-

strategi för utbildning och forskning och framförhållningsprojektet OPEPRO för grund- och fortbildning av lärare inklusive nyttiggörande av resultaten. Dessutom redogjorde ministeriet för ett planerat utbildningsprojekt för undervisningspersonal.

Utskottet hade också tillgång till undervisningsministeriets förslag till programmet "Kehittyvä opettajankoulutus" (Lärarutbildning i utveckling) från den 29 januari 2001.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Allmänt

När vårt samhälle förändras och blir mer internationellt ställs det nya krav på lärarnas arbetsprofil och arbetsuppgifter. Inlärningsmiljöerna har förändrats och genomgår fortfarande stora och snabba omvälvningar. Eleverna och de studerande har mycket varierande färdigheter när det gäller att utnyttja data- och informationsteknik som redskap i läroprocessen. Så är till exempel en del av de barn som börjar i grundskolan mycket flinka och skickliga med datorer och använder tekniken för inläring genom lek. Den snabba utvecklingen inom data- och informationstekniken har resulterat i ett enormt informationsflöde samtidigt som nya och effektiva arbetsmetoder för kunskapshantering har kunnat införas. Samarbete och en nära samvaro är en sporrande uppgift som lärare och elever kan ta sig an tillsammans. Lärararbetet har många utmaningar både när det gäller innehållet och vägledningen. För att nämna några: att förebygga utslagning bland unga, ta sig an unga invandrades möjligheter till studier, arbeta med olika typer av elever och studerande och att satsa på internationella kontakter och nätverk på olika nivåer. Läroanstalterna och företagen måste samarbeta kring arbetslivsfrågor för att de framtida kraven på arbetslivet skall kunna tillgodoses och alla parter få bättre kännedom om dem.

Studier visar att lärarnas förmåga att möta barn, unga, deras föräldrar men också sina kollegor som samarbetspartner och aktiva aktörer för utveckling av undervisningen spelar en alltmer framträdande roll när samhället förändras och nya former av lärande behövs. Lärarna orkar inte ensamma uppfylla de ökande kraven. Det är för-

äldrarna som i första hand skall uppfostra barnen, medan läraren allt mer skall vara ett stöd för hemmen i deras fostrararbete och föra över hållbara värderingar till barnen. Framtidens skola är ett välfungerande och mångkulturellt kollektiv. Om kollektivet kan generera resultat eller inte beror på dess beredskap att utnyttja individuella skillnader och enskilda individers specialförmåga till nytta för hela gemenskapen.

Också i framtiden kommer undervisningen till stora delar att bygga på mänsklig interaktion. Lärarens person och allmänbildning spelar en allt större roll i dagens och morgondagens informationsflöde.

Läraren är elevernas förebild för lärande och studier och tillika deras handledare. Studieskickligheten och förhållningssätten utvecklas i skolans vardag, och de kan inte inympas direkt i eleverna. Lärarna har stort inflytande på om eleverna blir motiverade, förblir motiverade hela sitt liv och ständigt vill lära sig nya saker. Dagens skola kan bara ge eleverna en mycket liten del av de kunskaper som de kommer att behöva i framtiden. Däremot måste lärarna förfoga över redskap och instrument att inympa en bestående vilja och förmåga i eleverna att ständigt bygga på sina kunskaper samtidigt som de lär sig identifiera sina egna behov och effektivt utnyttja moderna läroprocesser. Lärarutbildningen måste ha mål och medel för att kunna styra processerna.

Lärarutbildningen måste utvecklas med hänsyn till kraven på jämlikhet mellan könen och regional jämlikhet. Skolan i Finland behöver kunniga män och kvinnor som lärare i hela landet. För att trygga tillgången till kompetenta lärare bör universiteten satsa på att tillhandahålla lärarutbildning och bredda den i hela landet. Lärarutbildningen bör i högre grad ge eleverna kunska-

per om mänskliga relationer, interaktion och kommunikation. De blivande lärarna måste få lära sig att hantera och möta en ständig ström av nya elever med de mest varierande egenskaper och färdigheter.

Utbildning spelar utan tvivel en framträdande roll för den samhällseliga utvecklingen och nationens konkurrenskraft. Tekniken har vunnit allt större insteg i utbildningen, inte minst som instrument i undervisningen och för lärande. Undersökningar visar dock att tekniken fortfarande har ganska lite inflytande på utbildningen och att pedagogiska tillämpningar tas fram och sprids långsamt.

Utbildning för rektorer. Studier visar att den interna pedagogiska aktiviteten i grundskolan inte har förändrats särskilt mycket under de två senaste decennierna. Det är inte i många skolor som den ökade beslutanderätten eller utvecklingsinsatserna ger utslag i form av nya arbetsrutiner.

Vidare ger undersökningar vid handen att rektorerna i snitt bara använder cirka 6 procent av sin arbetstid till pedagogiskt ledarskap. I en del skolor är rektorn satt att leda flera olika enheter. Utskottet understryker att ett samlat ansvar för det pedagogiska ledarskapet har stor betydelse i skolans undervisnings- och fostringsarbete. Rektorerna är pressade av förvaltningsuppgifter och ständigt nya ekonomiska förpliktelser, men det pedagogiska ledarskapet måste höjas och bli deras främsta åliggande.

Rektorsuppdraget är i allra högsta grad förenat med utveckling av arbetsprocesserna i skolan, styrning av förändringar och stöd och hjälp till lärarna i deras lagarbete, påpekar utskottet.

Det är enligt utskottet mycket viktigt att skolorna och läroanstalterna får möjlighet att växa pedagogiskt och satsa på det pedagogiska ledarskapet. Det är rektorerna som har det största ansvaret för att skolan utvecklar sin undervisningskultur.

Utskottet finner det nödvändigt att det tas fram och realiseras utbildning i framför allt pedagogiskt ledarskap som riktar sig till rektorerna och ledningsgrupperna vid

läroanstalterna. Utskottet understryker att arbetsgivaren ansvarar för att skolorna har adekvata resurser för ledarskapsutbildning avsedd för rektorerna.

Universitetens roll. Utskottet ser allvarligt på att pedagogik som ämne har en mycket varierande ställning vid universiteten och att lärarutbildningen allmänt taget inte har någon framskjuten roll där. Det måste enligt utskottet sättas in en rad åtgärder för att stärka lärarutbildningen vid universiteten.

Samhället har rätt och skyldighet att påverka innehållet i och omfattningen av lärarutbildningen i vårt land. Av denna anledning har kulturutskottet och riksdagen uttalat sig om bland annat elevintagningen, fortbildningen för lärare och fort- och kompletteringsutbildning för lärarutbildningspersonal (bl.a. KuUB 11/1990 rd, KuUB 15/1996 rd, KuUU 1/1996 rd, KuUU 2/1996 rd och KuUU 7/1996 rd). Tyvärr har dessa ställningstaganden i de flesta fall inte lett till några åtgärder. Utskottet understryker att universiteten måste ta behoven att förbättra lärarutbildningen på allvar. Lagstiftning och andra förpliktelser måste sättas in, om universiteten inte fullföljer sina åtaganden visavi lärarutbildningen på behörigt sätt.

Universiteten bör ta på sig ett större ansvar för att utveckla lärararbetet och ordna med kompletteringsutbildning, och inte nöja sig med att producera och distribuera kunskap.

Utskottet har noterat att universiteten varken sinsemellan eller internt samarbetar tillräckligt mycket inom ramen för lärarutbildningen. Det är angeläget att universiteten satsar på större samarbete och tar fram nya samarbetsformer.

Utskottet anser det nödvändigt att behovet av större anslag för lärarutbildningen beaktas i universitetens budgetar.

Intagning av studerande

Kulturutskottet har i ett flertal sammanhang behandlat intagningen av studerande till lärarutbildning. De nuvarande inträdesproven gynnar teoretiskt begåvade studerande. Men enligt utskottet är det viktigt att inträdesproven ses över

för att motiverade människor med den bästa läggningen för undervisning och fostran skall bli antagna till lärarutbildningarna.

Utskottet har länge med stor oro sett att det finns för få män som väljer läraryrket. Utredningarna inom ramen för programmet OPEPRO visar klart och tydligt att läraryrket blir allt mer kvinnodominerat. I slutrapporten (OPEPRO-selvitys 15, s. 223) sägs bland annat följande om benägenheten bland unga att söka in till lärarutbildning: De senaste tio åren har allt färre män sökt in till och följaktligen blivit antagna till lärarutbildning samtidigt som fler manliga lärare blir pensionerade än det kommer till nya genom utbildningen. När samhället och familjen är stadda i omvandling är det viktigt att barn och unga också har män som lärare och uppfostrare.

Utskottet understryker att intagningen av studerande måste utvecklas i riktning mot att fler män med motivation och läggning för läraryrket söker in och antas också till lärarutbildning.

Det är enligt utskottet angeläget att undervisningsministeriet i samarbete med universiteten så snart som möjligt startar en översyn av intagningskriterierna med målet att män och kvinnor skall rekryteras jämnare till lärarutbildningen. Dessutom bör könskvotering bli tillåtet på försök.

Utskottet är också för att det tas fram intagningsmodeller som beaktar tidigare arbetserfarenhet och på så sätt gör det lättare för personer inom andra yrken att söka in till lärarutbildning.

De yrkespedagogiska lärarhögskolorna måste samarbeta mer om intagningen av studerande och förtydliga sin arbetsfördelning.

Den grundläggande utbildningen — uppbyggnad och innehåll

Även om lärarutbildningen och den pedagogiska forskningen är både professionell och sektorövergripande krävs det ständiga omstruktureringar för att lärarutbildningen skall hålla hög nivå. Grund- och fortbildningen måste vara ett kontinuum, som tar sikte på att ge lärarna möj-

lighet att kontinuerligt och målinriktat utveckla sin yrkeskompetens. Fortbildningen bör vara inriktad på långvarigare studier och i större omfattning utnyttja till buds stående dokumenterad kunskap.

Utskottet håller med de sakkunniga om att en bra klasslärare bygger sitt arbete på vetenskaplig kunskap och handleder sina elever i läroprocesser. En bra klasslärare är dessutom motiverad för sitt arbete, intresserad av att utveckla sig själv, följer med sin tid, är samhällsmedveten och intresserad av utbildningspolitik och går aktivt in för att fortbilda sig. Ämneslärarna och yrkeslärarna håller sig à jour med sitt ämne och kan det yrke som de lär ut, har adekvat pedagogisk utbildning och didaktisk kompetens och är intresserade av att uppmuntra de studerande att utveckla sig själva. Yrkeslärare måste dessutom hålla sig à jour med arbetslivet, vara beredda att handleda praktikanter och ha förmåga att utnyttja praktikresultatet i utbildningen, de skall ha ett genuint intresse för det som sker ute i arbetslivet och vara kapabla att delta i internationellt samarbete inom sin egen sektor.

Universitetsutbildningen måste bestå av omfattande pedagogiska studier och kvaliteten måste vara på hög nivå. Utskottet menar att den grundläggande lärarutbildningen måste bestå av större block inom följande områden: Utvärdering av utbildning och undervisning, utvecklingen inom utbildningspolitiken i Finland, handledning i individuella studier, diagnostik av inlärningssvårigheter, kunskap om jämställdhet mellan könen, mångkulturella samhällen och hyfs och pli. Dessutom vill utskottet poängtera att evaluering allt mer sätts i centrum inom skolarbetet. Också lärarutbildningen måste beakta att läroplanerna kan tjäna som instrument i utvärderingen.

Framtidens lärare bör få adekvata resurser för både studier och arbetsliv. Därför är det viktigt att lärarutbildningen tillförs nödvändiga ekonomiska, psykiska, sociala och fysiska resurser. Bara när lärarna har genuina möjligheter att tillämpa personliga arbetsmetoder kan fostran och undervisning hålla en hög nivå. Först då har lä-

rarna en genuin chans att tillämpa de vetenskapliga teorierna från lärarutbildningen i praktiken.

Övningsundervisning. Kulturskottet menar att uppbyggnaden av lärarutbildningen bör ses över för att ge lärarna bättre stöd i yrkeskompetensen och livslångt lärande. Teoretiska studier bör varvas med praktiska övningar för att lärarnas egna erfarenheter skall vara ett gott underlag för de teoretiska studierna. Studierna vid universitetet, praktiken på övningsskolan och examensarbetet bör vara bättre sammanlänkade och mer enhetliga. Redan tidigt i studierna bör de blivande lärarna få prova på det praktiska arbetet vid sidan av de teoretiska kunskaperna. Och vice versa bör det vara betydligt lättare för lärare att återvända till studierna sedan de kommit ut i arbetslivet.

Utskottet anser att övningsundervisningen måste förbättras och byggas ut; särskilt viktigt är det att den så kallade fältpraktiken utökas. Lärarstuderandena bör ha tillräckligt med tid och tillräckligt många studieveckor för övervakad praktik. Målet är att de studerande skall få gedigen erfarenhet av den arbetsmiljö som de sannolikt kommer att jobba i efter studierna. Dessutom bör utvecklingen gå i den riktningen att en betydligt större del av övningsundervisningen försiggår i så att säga vanliga skolor. Därtill är det angeläget att lärarutbildningsenheterna, övningsskolorna och fältskolorna går in för närmare samarbete. Statens övningsskolor kan mer få en stödjande roll för övningsundervisningen och de kunde dessutom mer distinkt vara konsulterande expertorgan.

Också de lärare som handleder lärarstuderande i övningsutbildningen bör få bättre möjligheter att gå på tillräckligt brett upplagd fortbildning, flera gånger om det behövs.

Studiehandledning. I slutrapporten från projektet OPEPRO sägs det bland annat följande: behovet av studiehandledning kommer att öka eftersom framtidens studier allt mer bygger på individuella studieprogram, självstudier och flexibel kursindelning. Speciellt i takt med det kursformade gymnasiet har behovet av handledning i individuella studier ökat. Också andra än de spe-

cialutbildade lärarna behöver vara kompetenta att ge handledning. Handledning ingår som ett element i allt lärararbete. Studiehandledning kan med fördel ingå som ett moment i all utbildning av ämneslärare och i de pedagogiska studierna inom den yrkesinriktade lärarutbildningen.

Det är ytterst viktigt att studiehandledning mer sätts i centrum också i lärarutbildningen, anser kulturskottet. Det behövs mer och ett bredare utbud av elevhandledning och studiehandledning för att eleverna skall kunna få handledning utifrån sina personliga behov.

Specialpedagogik. Utskottet påpekar att den vanligaste lösningen på inlärningsproblem har varit att eleverna flyttats över till specialundervisning. Men det uppstår nya värderingar och nya förväntningar i samhället, och i takt med detta konfronteras varje lärare i sin skolvardag med hela åldersklasser och deras ständigt skiftande problem.

Specialpedagogisk kompetens måste sättas i fokus i alla lärares arbete och i hela skolgemenskapen. Detta gäller alla lärare, inte bara speciallärare. Samma behov existerar i utbildningen för klasslärare, ämneslärare och yrkeslärare. Specialpedagogik behövs på alla nivåer inom lärarutbildningen. Det är i och för sig viktigt att utbildningen innehåller andra element i anknytning till konfrontation med det som är annorlunda, men de räcker inte ensamma till. Slutrapporten för projektet OPEPRO (s. 225) visar att många lärare som deltar i speciallärarutbildning vill ha stöd för sin kompetens genom att arbeta som klasslärare men också som ämneslärare. Vidare sägs det i rapporten att det rådande läget är en tydlig signal på att den grundläggande utbildningen för lärare måste omstruktureras. Lärarna behöver nämligen ett betydligt större mått av specialpedagogiskt kunnande än vad den nuvarande utbildningen ger dem. Utskottet menar att specialpedagogik kunde ingå som ett element i all lärarutbildning och byggas ut till ett betydligt större studieblock.

Ämneslärarutbildningen. Enligt utskottet vore det lämpligt att samordna den grundläggande ut-

bildningen för alla typer av lärararbete och att tillåta större flexibilitet i de formella kraven. Ämnes- och klasslärarstuderande kunde med fördel ha gemensamma studier redan i början av utbildningen.

Ämneslärarutbildningen bör vara ett enhetligt studiekomplex som redan från första början inriktas på själva lärarutbildningen. Dessutom är det viktigt att den samlade lärarutbildningen byggs upp så att alla lärarstuderande får genomgå gemensamma basstudier och först därefter specialisera sig. För att lärare skall kunna flytta från en läraruppgift till en annan är det viktigt att specialiseringen och fortbildningen byggs upp till en smidig studiegång som alla lärare kan utnyttja för att skaffa sig extra kompetens.

Redan under studietiden måste ämneslärarstuderande kunna skaffa sig erfarenheter av inlärningsprocesser och undervisning i sitt eget ämne på olika nivåer, allt från daghem till vuxenläroanstalter, samtidigt som de korsar gränserna mellan den allmänbildande och den yrkesinriktade utbildningen.

Mångkulturella möten. I slutrapporten från projektet OPEPRO sägs att mångkulturella möten skall genomsyra all lärarutbildning. Alla lärare behöver lära sig hantera mångkulturella situationer. Det mångkulturella inslaget i utbildningen kan lämpligen ingå i kurser om att möta och hantera det som är annorlunda. Utskottet omfattar synpunkten att alla lärarstuderande någon gång under sin undervisningspraktik bör få konfronteras med mångkulturella inslag i vårt samhälle. Detta är en stor utmaning för både grundutbildningen och fortbildningen. Fortbildning i undervisning för invandrare behövs på alla nivåer.

Kompletteringsutbildning

Utskottet understryker att lärarna behöver kontinuerlig utbildning för att klara av sitt arbete med framgång. Kompletteringsutbildningen bör bli en ständigt pågående process som byggs på grundutbildningen för lärare. I kompletteringsutbildningen skall lärarna få kunskaper som bygger på universitetsforskning och lära sig att förbättra undervisningen i sitt praktiska skolarbete.

Enligt vad utskottet har erfaren är kompletteringsutbildningen för lärare splittrad. Kommunerna satsar resurser i mycket varierande grad på kompletteringsutbildning, men över lag bristfälligt.

Utskottet understryker att det i kompletteringsutbildningen för alla lärare bör ingå åtminstone följande element: Strategier för att motivera sig själv och eleverna för livslångt lärande, aktuella frågor inom lärarnas egna ämnen, bättre kunskaper i IT och kommunikationsteknik, jämställdhet mellan könen, metoder för att undvika utbrändhet och satsningar på friskvård, utvärdering och bedömning, strategier för att motivera studerande för livslångt lärande, program för möten med och stöd till studerande som är invandrare, baskunskaper i specialpedagogik, hantering av nya miljöer för lärandet och handledning av elever och studerande, skicklighet i handledning av grupper och social kompetens. Dessutom spelar handledning i arbetspraktik en framskjuten roll i fortbildningen för yrkeslärare.

Redan nu har skolan ett stort ansvar för läroplansprocessen och självvärderingen av skolans verksamhet. Lärarna måste aktivt engagera sig i processen att utveckla verksamheten, bevaka facklitteratur och vara mottagliga för ny information om sin omvärld.

En viktig förutsättning för nya processer och bättre kvalitet är att kompletteringsutbildningen ordnas som så kallad flerformsundervisning. Dessutom bör det noteras att kvaliteten inte kan förbättras utan att alla aktörer inom lärarutbildningen samverkar friktionsfritt och med hänsyn till lärarnas behov. Utskottet vill också framkasta förslaget att kompletteringsutbildning kunde vara obligatorisk för lärare, men planeras utifrån varje lärares personliga önskemål och behov. Också fort- och kompletteringsutbildningen bör integreras mer i den ordinarie lärarutbildningen och i forskningen.

Utskottet finner det nödvändigt att kompletteringsutbildningen för undervisningspersonal anpassas till tidens krav, vilket innebär att undervisningspersonal oavsett sin tjänsteställning och läroanstaltens uppgift eller geografiska läge måste

ha möjlighet att gå på högkvalitativ kompletteringsutbildning tillräckligt ofta under sin yrkeskarriär. Detta är en viktig princip i ett samhälle med livslångt lärande, för undervisningspersonalen ställs i sitt arbete inför utmaningar som påverkar elevernas och de studerandes kvalifikationer långt in i framtiden.

Enligt utskottet är det också nödvändigt att lärarna snabbt blir skickligare i att utnyttja informations- och kommunikationsteknik i vissa delar av undervisningen och att de samarbetar om detta inom ramen för brett upplagda projekt. De existerande projekten för virtuell undervisning måste genomföras betydligt snabbare än planerat. Dessutom är det viktigt att projektsamarbetet med den digitala TV-verksamheten permanentas.

Yrkesinriktad fortbildning. Den yrkesinriktade fortbildningen måste byggas ut och förbättras, anser utskottet. I den yrkesinriktade fortbildningen kan yrkesverksamma inom andra branscher fortbilda och kvalificera sig som lärare utifrån individuellt upplagda program. I rekryteringen är det bra att inrikta sig på personer med till exempel matematisk-naturvetenskaplig eller teknisk utbildning, antingen lägre eller högre högskoleexamen eller inledda studier. Också personer med institututbildning kan komma i fråga.

Antalet utbildade

Utredningarna i samband med projektet OPEPRO visar att ungefär 16 000 lärare inom den grundläggande utbildningen och i gymnasierna kommer att lämna arbetslivet under den närmaste tioårsperioden. Den planerade ökningen av lärarutbildningen kommer inte att räcka till för att undanröja den framtida lärarbristen.

Enligt vad utskottet har erfart behövs det omedelbart nya ämneslärarstuderande åtminstone i engelska, matematik, det andra inhemska språket svenska, gymnastik, biologi, datateknik och specialundervisning.

År 2001 har de yrkespedagogiska lärarhögskolorna en kapacitet på 1 190 platser, och undersökningar visar att den nuvarande kapaciteten kommer att räcka till för att tillgodose behovet av lärare vid yrkesläroanstalter på det andra stadiet. Lika många nya lärare med pedagogisk utbildning behövs det årligen för att tillgodose lärarbehovet vid yrkeshögskolorna och yrkesutbildningscentret för vuxna. Därför måste de yrkespedagogiska lärarhögskolorna årligen ta in flera studerande. De nuvarande årliga intagningskvoterna måste fördubblas om det framtida lärarbehovet skall kunna tillgodoses. Störst är bristen på lärare inom datateknik, tekniska ämnen och på kulturens område.

De yrkespedagogiska lärarhögskolorna måste få kvoter för antalet nybörjarplatser per utbildningslinje, menar kulturutskottet. Kvoterna måste läggas upp med hänsyn till förändringarna och omstruktureringarna i arbetslivet samtidigt som utbildningens pedagogiska innehåll måste leva upp till kraven på högskoleundervisning.

Lärarutbildningen på svenska. Andelen lärare utan formell behörighet bland lärarna i svenska skolor är nästan det dubbla jämfört med läget i finska skolor. Störst är bristen på behöriga lärare i södra Finland, där bara 75 procent av klasslärarna är behöriga. Dessutom tyder allt på att ungefär 50 lärare i modersmålet (svenska), 100 språklärare och drygt 100 lärare i matematiska och naturvetenskapliga ämnen blir pensionerade under de närmaste tio åren. Efterfrågan på lärare i konst- och färdighetsämnen är också mycket stor. Dessutom vill utskottet påpeka att det finns vissa problem med övningsundervisningen för svenska musiklektörer.

Utskottet refererar dessutom till sitt utlåtande (KuUU 11/2000 rd — RP 109/2000 rd) om statsbudgeten för i år. Där uppmärksammar utskottet speciellt de kvantitativa problemen med lärarutbildningen på svenska och lyfter fram den skriande lärarbristen i södra Finland. Bristen på svenska lärare kommer att förvärras ytterligare de närmaste åren. För närvarande är den svenska lärarutbildningen huvudsakligen förlagd till Åbo Akademis pedagogiska fakultet i Vasa. Lärarut-

KuUU 4/2001 rd — MINU 5/2000 rd

bildning på svenska måste i framtiden också ordnas i södra Finland, anser kulturutskottet.

Utlåtande

Kulturutskottet anför som sitt utlåtande

att undervisningsministeriet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 4 maj 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Tapio Karjalainen /sd
Tanja Karpela /cent
Jyrki Katainen /saml
Inkeri Kerola /cent
Ossi Korteniemi /cent
Irina Krohn /gröna

Markku Markkula /saml
Margareta Pietikäinen /sv
Osmo Puhakka /cent
Säde Tahvanainen /sd
Ilkka Taipale /sd
Unto Valpas /vänst
Pia Viitanen /sd
ers. Leena-Kaisa Harkimo /saml (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Marjo Hakkila.